

martin fritz

zajedništvo interesa: festival regija

communities of interests: the festival of regions

► Od svoga osnutka 1993. godine Festival regija radi tematski. Izvorno je zamišljen kao inovativno financijsko sredstvo za kulturne inicijative izvan gradskih središta, a pojam 'regija' u njegovu naslovu trebao je označavati decentralizaciju umjesto prihvaćanja koncepta regionalizma. Tako su se prvi festivali održavali širom savezne pokrajine Gornje Austrije, koja je glavni financijski sponzor Festivala. Od početka su obrađivane atraktivne teme (na primjer Das Fremde, Heisse Heimat, Randzonen), kako bi bile protuteža tendenciji već etabliranih regionalnih projekata, koji su obično isticali specifični karakter ili 'identitet' nekog mjesta. Alternativni pristup Festivala regija bio je u tome što se usredotočio na suvremenu relevantnost priloga, izvorno se obrađujući onima koji djeluju na području kulture i imaju specifičan odnos prema nekom mjestu ili nekoj zajednici. Moglo bi se reći da se Festival uvijek više bavio regionalnim proizvođačima suvremenosti nego politikom identiteta određenih mjesta. U izjavi o njegovoj misiji možemo pročitati: "Na sučelju umjetnosti i svakodnevice projekti Festivala upućuju građane na kritičko bavljenje društvenim, političkim i umjetničkim pitanjima. Izvan središta Festival regija kombinira suvremeni kulturni rad i umjetničke forme s lokalnom poviješću, problematikom i osobitostima."

Tijekom godina domet je poziva na sudjelovanje proširen, a zahvaljujući ranijim članovima odbora i direktorima Festivala nikada se nije ni pomišljalo na to da se on ograniči na lokalne kulturne djelatnike, jer uskoro je postalo očito da bi zanimljivi projekti teoretski mogli doći s bilo koje strane. To nije samorazumljivo uzmemo li u obzir da pokrajinske vlade u Austriji, u nedostatku konkretnijih ovlasti savezne vlade, uglavnom nastoje potvrditi ulogu i karakter vlastitog 'Bundeslanda' (savezne države). Obično

● Since its foundation in 1993 the Festival of Regions has been working with a thematic approach. Originally conceived as an innovative funding tool for cultural initiatives outside the urban centres, the notion of 'regions' in its title was meant to signify decentralization rather than a commitment to a concept of regionalism. The first festivals thus took place throughout the federal state of Upper-Austria, which is the festival's main financial sponsor. From the beginning the catchy themes (such as Das Fremde, Heisse Heimat, Randzonen) were developed to counterbalance a tendency of the already established regional projects, which usually underlined the special character and 'identity' of a certain place. The alternative approach of the Festival of Regions was to focus on the contemporary relevance of the proposals, originally addressing those working in the area of culture with a special relationship to a place or a certain community. One could say that the Festival was always more concerned with the regional producer of contemporaneity rather than with the identity politics of certain places. In its mission statement one can read: "At the interface between art and everyday life, the Festival's projects incorporate the populace into a critical engagement with social, political and artistic questions. Outside the centres, the Festival of Regions combines contemporary cultural work and art forms with local histories, problematics and idiosyncrasies."

Over the years the reach of the Festival's call for proposals has extended and it is to the credit of former board members and directors that it never even considered a restriction to local cultural workers once it became apparent that interesting projects theoretically could come from anywhere. This is not self-evident, if one takes into account

se sredstva koja je pokrajina namijenila umjetnosti dodjeljuju isključivo umjetnicima koji ondje žive ili su barem ondje rođeni, a lokalni političari iskoristit će svaku priliku da u svojim govorima naglase 'gornjoaustrijski' ili 'tipično štajerski' (ili pak 'tirolski', 'koruški') karakter svakog pojedinog projekta. Povremeno se Festival regija još uvijek mora suočiti s kritikom zbog financiranja projekata 'izvana', ali takvi glasovi nikada nisu uspjeli odviše ojačati.

Unatoč tome, sve veći broj sudionika iz drugih krajeva Austrije, kao i onih iz inozemstva, nakon što je Festival 2005. godine počeo komunicirati sa širim svijetom umjetnosti na engleskom i njemačkom jeziku, bio je od ključne važnosti za razvoj preciznije ideje o odnosu teme, mjesta i sastava svakog idućeg upriličenja ovog srednje velikog bijenala. Proces je olakšala činjenica da se Festival regija uvijek držao široke definicije kulturnog djelovanja, koje uključuje društveno-kulturne projekte, lokalni aktivizam i radionice usmjerene na zajednicu. Te ideje obilježile su međunarodnu scenu već devedesetih godina. Dok su u Gornjoj Austriji lokalni pro-

vincial governments in Austria, in the absence of the more concrete powers of the federal government, are primarily concerned with affirming the role and character of their respective 'Bundesland' (federal state). Usually art funding provided by a state is restricted to artists living there or at least have been born there, and the speeches of local politicians would take every opportunity to emphasize the 'Upper Austrianness' or the 'typical Styrian', (or 'Tyrolean', 'Carinthian') character of any given project. Occasionally the Festival of Regions might still face criticism for financing projects from 'outside', but these voices have never been able to gain momentum.

Nevertheless the growing number of participants from other parts of Austria and lastly its growing number of international participants since it started to communicate to a wider art world in English and German in 2005 have been crucial for developing a more precise idea of the relationship between theme, place and constituency for each successive staging of this mid-sized biennial.

1. Nika Radić,
Projekt They ..., 2007.
Plakati na raznim
lokacijama širom okruga
Micheldorf

Nika Radić,
Project They ..., 2007
Billboards at various
locations throughout the
commune of Micheldorf
foto / photo: Otto Saxinger

2

3

micatelji sasvim neovisno slijedili razvoj regionalnih inicijativa u tradiciji 'alternativne kulture' i 'obražavanja', međunarodna umjetnička scena doživjela je pomak u javnoj umjetnosti, čijim se početkom obično smatra projekt 'Culture in Action – New Public Art in Chicago' iz 1993. godine, kao i teorijska debata koja je uslijedila na temu New Genre Public Art. Stoga je neprecizno raspravljati o programima Festivala isključivo u kontekstu 'regionalnih projekata', kao što su predložili urednici, budući da se ta oznaka obično upotrebljava samo za one programe koji se ostvaruju izvan gradskih središta, a moglo bi se tvrditi, na primjer, da je Münster regionalni projekt koji nastoji uklopiti javnu umjetnost u tkivo grada.

Navest ćemo dva primjera koji ilustriraju taj paralelni slalom lokalno zasnovanih kulturnih projekata i međunarodnog razvoja site-specific umjetnosti od devedesetih godina do danas: godine 1993. (tema: Das Fremde ili 'stranost') skupina tinejdzera

2. Projekt Hot Kitchen, skupina maiz i INOK, 2007. Radionice s migrantima i azilantima

**Project Hot Kitchen, maiz and INOK, 2007, Participatory workshops with migrants and asylumseekers
foto / photo: Otto Saxinger**

This process has been facilitated by the fact that the Festival of Regions has always adhered to a broad definition of cultural work, which includes socio-cultural projects, local activism and community-based workshops. These are notions that have left their mark in the international arena since the 1990s. While local promoters in Upper Austria were quite independently pursuing the development of regional initiatives in the tradition of 'alternative culture' and 'education', the international art scene experienced a shift in public art, most commonly dated with the 1993 project, 'Culture in Action – New Public Art in Chicago,' and the subsequent theoretical discussion of New Genre Public Art. It is therefore imprecise to discuss the Festival's programs exclusively in the context of 'Regional Projects' as proposed by the editors, since this label is usually used merely for programs realized outside urban centres, whereas one could argue that Münster, for instance, is a regional project which is trying to embed public art in the fabric of a city.

Two examples might illustrate this parallel slalom of locally based cultural projects and the international development of site-specific art since the 1990s: In 1993 (theme: Das Fremde, or Foreignness), motivated by their teacher, a group of teenagers from a local school undertook a three-day 'expedition' into their environs, following self-imposed rules and restrictions, in an effort to 'exploit' their walks in terms of images, writings, collections of biological samples and similar means of documentation and analysis. This project was unambiguously announced as a school project, with no artist in the game, while an exhibition in the framework of the Festival the same year at O. K. Centrum für Gegenwartskunst included *The Boxes of the Palaeontologist* by Mark Dion, the very artist who at the same time in Chicago had organized ecology workshops with high school pupils and had taken them on a trip to Belize.

What has kept the Festival from turning into yet another international Public Art event seems to lie in the continued openness for non-artistic contributions and in the opportunities created by the open call for proposals to motivate local cultural workers to surprise the organizers with ideas, which might just as well have been developed by well-known international artists. It is precisely this balance in participation — with an ever-growing middle ground of collaborative work involving both international professionals and local amateurs — which lies at the heart of the Festival's work. When, for instance, Vladimir Arkhipov from Moscow toured the rural villages of the Oberes Mühlviertel in 2005, the self-made objects he was looking for were just as much 'ready-mades' for his own artistic work as they were original cultural expressions of the local residents who had produced them (*Functioning Forms*, 2005). Sanja Ivekovic's

iz lokalne škole poduzela je na učiteljev poticaj trodnevnu 'ekspediciju' po okolici, slijedeći pritom vlastita pravila i ograničenja i nastojeći 'iskoristiti' svoje šetnje za prikupljanje slika, zabilježaka, bioloških uzoraka i drugih sredstava dokumentacije i analize. Projekt je bio jednoznačno oglašen kao školski projekt, bez sudjelovanja ijednog umjetnika, dok je izložba u okviru Festivala iste godine (mjesto: O. K. Centrum für Gegenwartskunst) uključivala The Boxes of the Palaeontologist Marka Diona, umjetnika koji je upravo u to vrijeme organizirao ekološke radionice u Chicagu sa srednjoškolskim učenicima, koje je odveo na izlet u Belize.

Ono što je sačuvalo Festival od toga da se pretvori u još jedan međunarodni Public Art događaj bila je, kako se čini, njegova trajna otvorenost prema neumjetničkim doprinosima, kao i prilike koje stvara otvoreni poziv na sudjelovanje, budući da to potiče lokalne kulturne djelatnike da iznenađuju organizatore novim idejama, na koje su jednako tako mogli nadoći i čuveni umjetnici iz inozemstva. Upravo taj balans sudionikâ — sa sve većim srednjim područjem suradnje, koja uključuje i međunarodne stručnjake i lokalne amatere — u samoj je srži rada Festivala. Na primjer, kada je Vladimir Arkhipov iz Moskve 2005. godine krenuo

3. Rudolfa Geissler, Projekt Don't visit us!, 2007. Plakati na rubovima grada

Rudolf Geissler, Project Don't visit us!, 2007, Billboards at the town outskirts foto / photo: Otto Saxinger

4. Projekt Terra Secura, skupina maiz i Klub Zwei, 2007.

"Who enjoys security", natpis na krovu samostana Schlierbach

Project Terra Secura, maiz and Klub Zwei, 2007, "Who enjoys security", writing on the roof of the Schlierbach Monastery foto / photo: Otto Saxinger

Rohrbach Living Memorial in 2005, where activists motivated by a local Women's Centre and visitors gathered in memory of Sinti and Roma murdered during the Nazi regime, could serve as another example for this 'community of interests' bridging the gap between the international artist and the local populace.

To underscore and facilitate this approach, the Festival has come to adopt the framework of the 'focal region'. Originally open to locations and venues throughout the state (Upper Austria has a population of around 1.3 million), it currently focuses its attention on a narrower geographical setting. For each Festival of Regions, the board and the festival director still work out a theme in which socio-political, aesthetic and regional questions are interlinked, but also announces a focal region in which all of the Festival's projects are to take place. It is crucial to this concept that the definition of the places, localities and communities which specify the focal region can be developed free from any pre-existing political, administrative or tourist framework and that is not too large. The Festival's 'region' does not need to have a name or any kind of label. Theme and focal region are proposed as a mutually enhancing relationship

na turneju po ruralnom kraju Oberes Mühlviertel, vlastoručno izrađeni predmeti koje je tražio bili su 'ready-made' za njegov vlastiti umjetnički rad, ali i izvorni kulturni izrazi lokalnih stanovnika koji su ih proizveli (*Functioning Forms*, 2005.). *Rohrbach Living Memorial in 2005* Sanje Iveković, gdje su se aktivisti na poticaj lokalnog Ženskog centra i posjetitelji okupili u sjećanje na Sinte i Rome koji su ubijeni za vrijeme nacističkog režima, može poslužiti kao još jedan primjer načina na koji to 'zajedništvo interesa' premošćuje jaz između inozemnog umjetnika i lokalnog stanovništva.

Kako bi naglasio i potaknuo takav pristup, Festival je naposljetku usvojio okvir 'žarišne regije'. Dok je izvorno bio otvoren za lokacije i mjesta održavanja širom pokrajine (Gornja Austrija ima oko 1,3 milijuna stanovnika), trenutno je njegova pozornost usredotočena na uže geografsko područje. Za svaki Festival regija odbor i direktor festivala još uvijek određuju temu u kojoj se isprepleću društvenopolitička, estetska i regionalna pitanja, ali također obznanjaju u kojoj će se žarišnoj regiji odvijati svi projekti Festivala. Za taj je koncept ključno da se definicija mjesta, lokaliteta i zajednica koje određuju žarišnu regiju može razvijati oslobođena svih unaprijed danih političkih, administrativnih ili turističkih okvira i da ne smije biti prevelika. Festivalna 'regija' ne treba imati ime ili bilo kakvu drugu oznaku. Tema i žarišna regija predlažu se kao uzajamno poticajan odnos problema, mjesta, referencija, povijesnih osebnosti i topografskih obilježja. Mjesto i tema ZAJEDNO trebaju biti stimulativni na suvremen način. Uzmemo li za primjer 2007. godinu, kao polazište za naše istraživanje poslužila je trasa nedavno izgrađene i sporne autoceste, koja je zatim pobudila ideje dvoznačnosti i suvremenih tjeskoba, često povezanih s mobilnošću i napretkom. Kada su daljnja istraživanja i ispitivanja ukazala na postojanje niza kulturnih radnika na tom području, osjetili smo se dovoljno sigurnima da predložimo 'Exits and Dead Ends' za temu 2007. godine. Nekolicina programskih smjernica u pozivu na sudjelovanje (iskustvo je pokazalo da kraći tekst poziva na širi spektar pristupa) glasila je ovako: "Temom Exits and Dead Ends Festival regija povezuje svoje pretenzije na lokalnu utemeljenost s pitanjima koja su od globalnog značaja. Izabравši okolicu autoceste Pyhrn (23 općine u okrugu Kirchdorf/Krems), izabrali smo za žarišnu regiju Festivala 2007. područje koje se neprestano mora suočavati sa sporovima između suprotstavljenih pokreta za napredak. Između transnacionalne osovine, rekreacijskog područja i tranzicijske zone prema središnjim regijama mogu se očekivati brojne referencijalne točke za buduće projekte."

Susanne Neuburger napisala je u svojoj retrospektivnoj analizi: "Za projekte na otvorenom razvila se nakon sredine devedesetih godina tendencija usredotočavanja na teme koje često naglašeno za-

5. Projekt The Rohrbach Living Memorial

Projekt The Rohrbach Living Memorial
foto / photo: Norbert Artner

among issues, places, references, historical peculiarities and topographical features. Place AND topic need to stimulate in a contemporary way. To take 2007 as an example, it was the route of a recently constructed, controversial expressway which served as the point of departure for our investigation and subsequently evoked notions of ambiguity and contemporary anxieties, often related to mobility and progress. When further investigation and research pointed to a variety of cultural workers in the area we felt confident enough to propose 'Exits and Dead Ends' as the theme for 2007. The few programmatic lines in the Call for Proposals (experience has shown that shorter texts invite a wider range of approaches) read as follows: 'With the theme Exits and Dead Ends the Festival of Re-

diru u odnosnu strukturu između umjetničkog djela i lokacije, čime i same postaju 'site-specific' funkcijom. Na drugi način, ali u istom 'site-specific' smislu mogli bismo promatrati te teme kao navještaj kasnijih konteksta, koji se nisu odvojili od umjetničkog djela tijekom procesa, nego već u preliminarnim fazama."¹

Očekivanja su se pokazala opravdanima i predloženo je tridesetak projekata, koji su se kretali od istraživanja zločina u prošlosti (mađarski Židovi bili su prisiljeni marširati kroz taj kraj) u projektu *Furchtbare Wege* (*Užasne staze*) Münchenskog umjetnika Wolframa Kastnera u suradnji s lokalnim povjesničarima pa sve do upotrebe benzinske crpke na autocesti kao platforme s koje su mještani prekidali tranzitni promet (prividnim) autostopiranjem (Katharina Struber & Mirko Pogoreutz, *Destination Bypass*), kao i gotovo konceptualno-umjetničke provokacije lokalnog aktivista Zelenih, koji je uzrujao stanovnike svoga mjesta izvjesivši uz cestu plakate na kojima je stajalo "Nemojte nas posjetiti!". Kada se hrvatsko-austrijska umjetnica Nika Radić nadovezala sa svojim plakatima, na kojima su stajale tipične izjave stanovnika, crta između snage formalnog, profesionalnog umjetničkog izraza i lokalnog aktivizma uz upotrebu kulturnih formi još jednom je uspješno zamagljena.

Kao zaključak, mogli bismo reći da ni lokalno zasnovana umjetnost ni *site-specific* praksa ne bi bila dovoljna za uspješno bavljenje nekim mjestom i njegovim stanovništvom. Oboje mora biti ravnopravno zastupljeno i oni kojima je stalo do lokalnog značaja moraju se u priličnoj mjeri posvetiti spajanju različitosti. Mjesna kulturna skupina i migrant-ska inicijativa neće se spojiti same od sebe, kao što se dogodilo sa suradnjom između članova skupine *maiz* iz Linza (autonomne skupine migrantskih aktivista) i članova INOK-a (mjesnog kulturnog foruma s političkom prošlošću). Tu mora biti i netko tko će motivirati njihovo sudjelovanje, upoznati ih jedne s drugima, dati im potrebna sredstva i naposljetku imati povjerenja u njihovu samostalnost, a da ipak ostane u blizini za slučaj da im zatreba potpora. A to je, ukratko rečeno, naš posao. >

▶ ¹ Susanne Neuburger, Log Piece B 138, katalog festivala regija 2007, str. 244, u tisku

○ ¹ Susanne Neuburger, Log Piece B 138, Catalogue Festival of Regions 2007, page 244, forthcoming

gions is bracketing its pretension to local reference together with an issue relevant worldwide. With the environs of the Pyhrn expressway (23 communities in the district Kirchdorf upon Krems), a region was chosen as the focal region for the 2007 festival which has had to repeatedly confront the controversy between opposed progressive movements. Between transnational axis, recreational area and transitional zone to central regions, numerous points of reference for developing projects can be expected'.

Susanne Neuburger writes in her retrospective analysis: 'For outdoor projects, since the mid-1990s a tendency has developed of focusing on themes which often intervene reinforcingly in the relational structure between the art work and the location and thus themselves become a function of the site-specificity. In a different way, but likewise thought as site-specificity, one could regard these themes as an anticipation of the later contexts which had separated off from the art work not later on, but already in the preliminary stages.'¹

The expectation paid off, and around thirty projects were produced ranging from research into past crimes (Hungarian Jews were forced to march through the region) in the project *Furchtbare Wege* (*Terrible Paths*) by Munich-based artist Wolfram Kastner in collaboration with local historians, to the use of the expressway service station as a platform for locals to intervene in the transit traffic by (apparently) hitchhiking (Katharina Struber & Mirko Pogoreutz, *Destination Bypass*) and the near-conceptual-art provocation of a local Green activist, who upset his fellow residents by putting up posters on the roadside which read "Do Not Visit Us!". When the Croatian-Austrian artist Nika Radić followed with her posters showing stereotypical quotes from residents, the line between the strength of formal, professional artistic expression and local activism by using cultural forms was once again successfully blurred.

In conclusion one could say that neither locally based authorship nor the qualities of site-specific practice would suffice to successfully engage with a place and its populace. Both need to be present on an equal footing and a lot of matching needs to be done by those concerned with local impact. A local cultural group and a migrant initiative do not necessarily meet of themselves as happened with the collaboration between the Linz-based members of *maiz* (an autonomous group of migrant activists) and the members of INOK (a local cultural forum with a political past). Somebody needs to be there to motivate their participation, to introduce them to each other, to provide them with the necessary resources and to subsequently place trust in their independence while remaining on stand-by for support. This, very briefly, is our work. ○

— **Martin Fritz je kustos i umjetnički savjetnik, direktor Festivala regija. Živi u Beču i Gornjoj Austriji.**
— **Martin Fritz, a curator and consultant based in Vienna and Upper Austria, is the Director of the Festival of Regions.**